

Харечко Д.О.

Національний університет «Львівська політехніка»

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ РІВНЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ГРОМАДЯН ЯК МЕХАНІЗМ ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ УКРАЇНИ

У статті зазначено, що у контексті євроінтеграції, впровадження рівня благополуччя стане важливим кроком на шляху до відповідності вимогам та стандартам Європейського Союзу, сприятиме зміцненню позицій України на міжнародній арені та підвищенню довіри громадян до держави. Зазначене може стати потужним інструментом для досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку держави, забезпечення гідного рівня життя громадян та зміцнення стабільності країни в умовах сучасних викликів. Враховуючи складну політичну та економічну ситуацію, а також війну з РФ, реалізація проєкту рівня благополуччя є не лише економічною, а й соціальною необхідністю, що дозволить Україні досягти нових висот у розвитку.

Обґрунтовано, що рівень благополуччя передбачає впровадження загальноприйнятих практик управління в діяльність державних інституцій, розробку системи показників для контролю ефективності політик, а також дозволяє формалізувати процес управління з погляду ризиків, контрольних процедур та проведення постійного моніторингу результатів. Україна, будучи на шляху євроінтеграції та прагнучи досягти рівня життя, характерного для ЄС, повинна активно впроваджувати політики, які зміцнюють довіру до державних інституцій та сприяють розвитку людського капіталу. Важливість впровадження рівня благополуччя в Україні зумовлена не лише внутрішніми викликами, але й глобальними тенденціями, які стимулюють держави досягати нових рівнів ефективності управління та соціально-економічного прогресу.

Проаналізовано, що впровадження рівня благополуччя є важливим кроком до забезпечення стабільності та процвітання в Україні, що дозволить не лише підвищити рівень життя населення, але й забезпечити соціальну згуртованість, яка є критично важливою для відновлення та розвитку країни в умовах глобальних та внутрішніх викликів. Зважаючи на положення Конституції України, яка визначає країну як соціальну державу, питання створення і впровадження національного рівня благополуччя є надзвичайно актуальним. На сьогоднішній день можна сміливо стверджувати про необхідність розробки та впровадження підходів до формування рекомендованих єдиних вимог до якості життя жителів України.

З'ясовано, що для досягнення реальних результатів необхідно впровадити системний підхід, який би об'єднав ці ініціативи в загальнодержавну програму. Створення такого підходу допоможе забезпечити стабільний розвиток та підвищення рівня життя українців, наближення України до європейських стандартів якості життя, що є одним із стратегічних пріоритетів країни. Соціально-економічний розвиток актуалізує якість життя як рівень благополуччя, що спирається на матеріальні умови, соціальне самопочуття людей, здатність до самореалізації, екологічний стан та безпеку їхніх місць проживання, участь у громадському житті.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, суспільство, механізм, формування, державна політика, рівень благополуччя, реалізація, стратегія.

Постановка проблеми. В умовах сьогоднішніх викликів, пов'язаних із військовими діями, економічними труднощами та постпандемічними наслідками, впровадження рівня благополуччя є актуальним інструментом для зменшення соціальної нерівності та забезпечення стабільності

в державі. Це сприятиме відновленню країни, покращенню якості життя громадян, незалежно від регіону їх проживання, та зміцненню суспільної злагоди. У сучасному світі благополуччя громадян стає одним із ключових показників успішності та сталого розвитку. Рівень благопо-

луччя – це концепція, яка націлена на систематизацію та вдосконалення підходів до забезпечення гідного рівня життя населення, враховуючи економічні, соціальні та екологічні аспекти [5]. Зазначений підхід є надзвичайно актуальним для України, яка знаходиться на шляху євроінтеграції та прагне досягти високих стандартів якості життя, притаманних розвиненим країнам.

Україна, зважаючи на свої унікальні соціально-економічні та політичні умови, також потребує розробки та впровадження власного стандарту добробуту. Це є невід'ємною частиною державної стратегії, спрямованої на підвищення якості життя населення та забезпечення сталого розвитку. Діяльність в цьому напрямку вже розпочалася: було ініційовано кілька програм та заходів, спрямованих на покращення соціальних стандартів, було зосереджено увагу на модернізації медичної інфраструктури, покращенні системи освіти, підвищенні доступності соціальних послуг та розвитку регіональної інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях аналізується поняття «якість життя», яке слід розуміти як поєднання об'єктивних та суб'єктивних умов життя громадян і рівень їхньої задоволеності цими умовами. Більшість дослідників визначає якість життя як рівень щастя людей або ступінь їхньої задоволеності життям, а також об'єктивні показники благополуччя. Систематизація фундаментальних та прикладних досліджень із дослідження рівня благополуччя у сучасній науковій літературі дала можливість з'ясувати, що науково-теоретичні, методологічні, структурно-функціональні, організаційно-змістові, нормативно-правові та концептуальні засади функціонування і вдосконалення системи державного управління в Україні розкрито в наукових працях провідних учених: В. Бакуменка, С. Домбровської, О. Крюкова, С. Майстро, Н. Нижник, В. Олуйка. Упродовж останніх десятиліть проблема вдосконалення системи публічного управління у сфері соціально-гуманітарної політики стала об'єктом уваги багатьох вітчизняних дослідників, у працях яких висвітлено теоретичні й практичні аспекти цієї актуальної суспільно-значимої проблематики [1].

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування реалізації державної соціально-економічної політики в контексті формування рівня благополуччя громадян для досягнення стратегічних цілей України.

Виклад основного матеріалу. Кожен нормативно-правовий акт визначає конкретні цілі,

завдання та заходи для їх досягнення, а також встановлює відповідні індикатори та цільові значення, що дозволяють оцінити ефективність реалізації програмних заходів. У сфері економічного розвитку пріоритети включають підтримку малого та середнього бізнесу, залучення іноземних інвестицій, розвиток інноваційних технологій та цифрової економіки. Важливим елементом стратегічного планування є використання програмно-цільового підходу, який дозволяє здійснювати координацію між різними секторами та галузями. Такий підхід передбачає розробку державних програм, у яких закріплені конкретні показники та їх цільові значення, що дозволяє контролювати і оцінювати ефективність реалізації політик та проектів.

Стратегія сталого розвитку «Україна-2030», затверджена Кабінетом Міністрів України у 2020 році, визначає ключові пріоритети та напрями розвитку країни на найближче десятиліття. Серед основних цілей Стратегії – економічний розвиток, соціальна стабільність, інтеграція до Європейського Союзу, модернізація інфраструктури, розвиток людського капіталу, підвищення енергоефективності та екологічної стійкості. Президент України підписав Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», який встановлює правові засади та механізми стратегічного планування на державному рівні.

У цьому напрямку вже проводиться робота, зокрема були ініційовані програми та заходи, спрямовані на покращення соціальних стандартів. Однак, для досягнення реальних результатів необхідно впровадити системний підхід, який би об'єднав ці ініціативи в загальнодержавну програму. Створення такого підходу допоможе забезпечити стабільний розвиток та підвищення рівня життя українців, наближення України до європейських стандартів якості життя, що є одним із стратегічних пріоритетів країни. У 2023 році Президент України представив стратегічний план розвитку держави, що передбачає основні цілі та завдання для органів державної влади на найближчі роки.

Основний акцент робиться на підвищенні рівня життя населення України, створенні безпечного, благополучного та комфортного середовища для кожного громадянина, а також наданні широких можливостей для реалізації здібностей, потенціалу та талантів. Президент Зеленський неодноразово підкреслював важливість забезпечення рівного доступу до соціальних благ для всіх громадян незалежно від регіону, адже

в Україні існують суттєві розбіжності між регіонами щодо якості медичних послуг, рівня благоустрою, доступності транспортної інфраструктури та рівня доходів населення. Ця стратегія привернула увагу суспільства та органів влади до ідеї створення єдиного стандарту добробуту, який би визначав мінімальні вимоги до якості життя громадян по всій країні.

В Україні поняття якості життя набуває особливого значення в умовах економічних і соціальних викликів, з якими стикається держава. Урахування як об'єктивних, так і суб'єктивних показників є критичним для формування ефективної державної політики та соціальних програм. До об'єктивних умов належать показники тривалості життя, рівень доходів, доступ до якісної медичної допомоги, освітні можливості, інфраструктура та екологічна безпека. В Україні ці фактори варіюються в різних регіонах, що робить важливим розроблення єдиних стандартів для зменшення регіональних диспропорцій. Суб'єктивні умови більше стосуються задоволення громадян своїм життям, відчуття безпеки, можливостей для самореалізації та загального благополуччя.

В Україні особлива увага приділяється соціальному самопочуттю, рівню довіри до державних інституцій та участі у громадському житті, які є важливими аспектами підвищення якості життя [3]. Сьогоднішній рівень життя у контексті України, це означає задоволення матеріальних потреб громадян, що включає розмір доходів, якість товарів і послуг, доступність житла, соціальних послуг а також безпековий рівень у зв'язку з загрозою обстрілів зі сторони РФ. У періоди соціально-економічної нестабільності саме ці показники є основними в оцінці якості життя населення. Таким чином, поняття якості життя в Україні охоплює широкий спектр факторів, які визначають загальне благополуччя та соціальну стабільність. Це поняття є ключовим у процесі інтеграції України до європейських стандартів і вимагає комплексного підходу для забезпечення гідного рівня життя для всіх громадян.

В Україні існують і активно застосовуються найрізноманітніші стандарти та нормативи, вони зачіпають практично всі галузі, у тому числі соціальну сферу, і втілені у формі нормативно-правових актів, що регулюють конкретний вид діяльності. Крім базових вимог і норм, що існують на державному рівні та обов'язкових для кожного суб'єкта держави, у кожному регіоні розроблено та впроваджено нормативи та стандарти регіонального значення залежно від специфіки

суб'єкта. Основним критерієм оцінки рівня життя в Україні на сьогоднішній день є прожитковий мінімум, регіони мають повноваження встановлювати власний прожитковий мінімум, який використовується для аналогічних цілей та завдань.

Серед відносно нових ініціатив у сфері підвищення ефективності праці та мотивації працівників можна відзначити реалізацію проектів, подібних до концепції ощадливого виробництва. У рамках таких проектів впроваджуються методики, спрямовані на підвищення продуктивності та розкриття потенціалу працівників, що, у свою чергу, сприяє зростанню доходів як організації, так і її співробітників. Для організацій та установ, що надають платні соціальні послуги населенню, в Україні встановлені державні соціальні стандарти. Одним із найчастіше використовуваних стандартів у цій категорії є граничний дохід на душу населення [6]. Згідно з українським законодавством, регіони можуть встановлювати цей показник самостійно, відповідно до місцевих умов та соціально-економічної ситуації.

У сфері освіти України також існує значна кількість стандартів та нормативів, які визначають якість надання освітніх послуг. Ці стандарти регулюються на державному рівні відповідно до Закону України «Про освіту», який встановлює основні принципи та вимоги до освітньої системи. Державні освітні стандарти в Україні забезпечують послідовність та наступність освітніх програм від дошкільної до вищої освіти. Для кожного ступеня освітнього процесу існують окремі набори стандартів, які визначають обсяг та зміст навчального матеріалу, а також вимоги до навчального процесу та результатів навчання. Освітні стандарти в Україні постійно розвиваються та оновлюються, щоб відповідати сучасним викликам та потребам суспільства, забезпечення наступності освітніх програм є важливим аспектом освітньої системи.

Відповідно до державних стандартів, навчальні програми на різних рівнях освіти взаємопов'язані, що дозволяє учням поступово здобувати знання та навички, необхідні для подальшого навчання та професійної діяльності. Таким чином, державні освітні стандарти відіграють ключову роль у формуванні якісної та доступної освіти в Україні. Вони забезпечують єдині вимоги до навчального процесу та результатів навчання, що сприяє підвищенню рівня підготовки випускників та їх конкурентоспроможності на ринку праці та безпосередньо впливають на державну політику благополуччя під час сучасних соціально-економічних трансформацій.

В Україні, як і в багатьох інших країнах світу, існує необхідність у розробці та реалізації комплексних державних програм, які спрямовані на покращення якості життя громадян та підвищення конкурентоспроможності економіки. Ці програми є інструментами державної політики, які сприяють вирішенню актуальних соціально-економічних проблем і забезпечують стійкий розвиток країни. Враховуючи сучасні виклики, такі як глобалізація, економічна нестабільність, зміни клімату та інші, Україна активно реалізує національні програми, що мають на меті не лише покращення поточного стану, але й створення міцної основи для майбутнього суспільного благополуччя.

В Україні також діють численні державні програми, спрямовані на підвищення якості життя громадян, розвиток економіки, поліпшення соціальних умов і зміцнення інфраструктури. Ці програми охоплюють різні сфери життя і мають на меті забезпечити зростання добробуту населення, підвищення комфортності проживання та загальне процвітання суспільства. Сьогодні ведеться активна політика, спрямована на підвищення якості та рівня життя громадян, а також на усунення відмінностей у цих параметрах між різними регіонами країни. Об'єктивний моніторинг поточної ситуації в областях і містах дозволяє уряду ефективно визначати пріоритети та спрямовувати ресурси на вирішення найбільш актуальних проблем. Проте, ця робота потребує наукового обґрунтування та більш ретельної систематизації, щоб забезпечити її максимальну ефективність та стійкість.

Рівень благополуччя в українському контексті може стати ключовим елементом у забезпеченні стійкого розвитку держави. Концепція рівня благополуччя повинна бути комплексною та враховувати різні аспекти життя – від економічного розвитку та соціальної стабільності до екологічної безпеки та культурного збагачення [2]. Лише тоді можна буде говорити про дійсно ефективну державну політику, що сприятиме створенню умов для повноцінної реалізації потенціалу кожної людини та процвітання суспільства в цілому. Україна активно співпрацювала з міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз і ООН, у питаннях впровадження стандартів благополуччя.

Міжнародні партнери надавали підтримку в розробці програм, спрямованих на зменшення бідності, покращення здоров'я та забезпечення освіти, а також вносили пропозиції щодо адаптації кращих практик до українських реалій. Важливо, щоб ці зусилля були продовжені та посилені в наступні роки, аби забезпечити стійкий розви-

ток країни та підвищення добробуту населення. Можна спочатку базуватися на найбільш напрацьовану і визнану на міжнародному рівні класифікацію прав і свобод людини і громадянина за сферами прояву цих права і свободи. Саме ця класифікація нормативно оформлена у численних міжнародних правових актах.

У контексті забезпечення конституційних прав пропонується таке визначення рівня благополуччя, подане одним в редакції як механізм нормативно-правового, організаційного та фінансового забезпечення реалізації конституційних прав громадян, що гарантує громадянам незнижуваний рівень якості життя незалежно від місця проживання. У практичному контексті рівень благополуччя може бути виражений у формі державної інформаційної системи, яка включатиме набір інформації щодо різних сфер діяльності в межах громадянських прав. Ця система повинна відповідати сучасним вимогам безпеки та захисту персональних даних громадян, а також спрямована на підвищення ефективності державного управління, прозорість та підзвітність державних органів, і створення умов для активної участі громадян у житті суспільства.

Така система забезпечить кожному громадянину України персональний доступ до переліку наявних державних послуг, включаючи освіту, охорону здоров'я, соціальну допомогу. Завдяки цьому громадяни матимуть можливість контролювати та планувати своє життя відповідно до доступних ресурсів та послуг. Система дозволить проводити порівняльний аналіз обсягу та утримання державних послуг у різних регіонах України, що допоможе виявляти регіональні диспропорції та сприятиме ефективному обміну досвідом між регіонами. Завдяки зібраним даним можна буде розробляти цільові програми розвитку, які враховуватимуть специфіку кожного регіону та спрямовуватимуться на підвищення якості життя.

Система має забезпечити інструменти зворотного зв'язку, які дозволять громадянам оцінювати якість та ефективність наданих послуг. Це сприятиме підвищенню відповідальності державних органів за виконання своїх функцій. На основі отриманих оцінок і відгуків можна буде виявляти проблемні зони та реалізовувати заходи щодо їх покращення. Впровадження такої державної інформаційної системи як інструменту реалізації рівня благополуччя в Україні може стати важливим кроком у напрямку покращення якості життя громадян та зміцнення довіри до держави [4]. Це вимагатиме тісної співпраці між

державними органами, технологічними компаніями та громадянським суспільством для досягнення спільної мети – створення справедливого, безпечного та комфортного середовища для життя кожного українця.

Для забезпечення підвищення рівня життя громадян, створення комфортних умов для їх проживання, а також умов і можливостей для самореалізації та розкриття таланту кожної людини повинен бути розроблений рівень благополуччя, який буде механізмом нормативно-правового, організаційного забезпечення реалізації конституційних прав громадян України, які гарантують громадянам гідне якість життя незалежно від місця проживання. Впровадження рівня благополуччя дозволить запровадити загальноприйнятні практики управління у діяльність держави; вибудувати систему показників якості життя громадян і контролювати її на федеральному рівні; формалізувати процес управління з погляду ризиків, контрольних процедур і проводити поточний моніторинг ефективності управління.

Висновки. Рівень добробуту є не лише інструментом покращення якості життя населення, а й важливим елементом державної політики, спрямованої на досягнення стійкого соціально-економічного розвитку в умовах сучасних трансформацій. Зазначене є викликом і водночас мож-

ливістю для України стати прикладом для інших країн у впровадженні прогресивних підходів до управління соціальними та економічними процесами. Впровадження рівня добробуту дозволяє створити єдину платформу для об'єктивного вимірювання та оцінки рівня життя громадян, що є ключовим для розробки ефективної державної політики. Цей стандарт повинен враховувати як матеріальні, так і нематеріальні аспекти благополуччя, такі як доступ до якісної освіти, охорони здоров'я, безпеки, екологічної чистоти та можливостей для самореалізації.

В умовах глобальних викликів та невизначеності, стандарти добробуту можуть стати ефективним засобом забезпечення суспільної стабільності та соціально-економічного розвитку. Вони сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності держави на міжнародній арені, оскільки інвестори, бізнес і населення в цілому віддають перевагу країнам з високими стандартами життя та добробуту. Загалом, впровадження стандартів добробуту в Україні є важливим кроком до побудови сучасної, інноваційної та соціально-орієнтованої економіки, яка здатна забезпечити гідне життя для всіх громадян. Це вимагатиме від держави стратегічного підходу та готовності до постійного вдосконалення, щоб адаптуватися до змін і викликів, які виникають у глобальному середовищі.

Список літератури:

1. Освіта і наука в інноваційному розвитку сучасної Європи: зб. наук.-експерт. матеріалів / за заг. ред. С.І. Здіорука. Київ: НІСД, 2014. 121 с.
2. Павлюк К. Діяльність неурядових громадських організацій у контексті забезпечення національної безпеки. *Вісник НАДУ*. 2012. № 2. С. 210–217.
3. Розпутенко І.В., Москаленко С.О. Пріоритетні напрями розвитку гуманітарної сфери в Україні в контексті політичного процесу. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12RIVKPP.pdf> (дата звернення: 19.07.2024).
4. Степанко О.В. Сутність, мета, завдання та складові гуманітарної сфери. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 3. С. 201–208. URL: nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2012_3_29 (дата звернення: 30.06.2024 р.).
5. Godwin Kara A. Centering internationalization outcomes: Four reasons to focus on faculty. *Intelligent Internationalization*. Brill, 2019. P. 41-46.
6. Harvey P., Mohamed H. The Politics of Donor and Government Approaches to Social Protection and Humanitarian Policies for Assistance During Crises. *BASIC Research Working Paper 10*. Brighton: Institute of Development Studies. DOI: 10.19088/BASIC.2022.010

Kharechko D.O. IMPLEMENTATION OF STATE SOCIO-ECONOMIC POLICY IN THE CONTEXT OF FORMING THE LEVEL OF WELL-BEING OF CITIZENS AS A MECHANISM FOR ACHIEVING STRATEGIC GOALS OF UKRAINE

The article states that in the context of European integration, the introduction of the level of well-being will be an important step on the way to compliance with the requirements and standards of the European Union, will contribute to strengthening the position of Ukraine in the international arena and increase the trust of citizens in the state. This can become a powerful tool for achieving the strategic goals of the socio-economic development of the state, ensuring a decent standard of living for citizens and strengthening the country's stability in the face of modern challenges. Taking into account the difficult political and economic situation,

as well as the war with the Russian Federation, the implementation of the welfare level project is not only an economic, but also a social necessity, which will allow Ukraine to reach new heights in development.

It is substantiated that the level of well-being involves the implementation of generally accepted management practices in the activities of state institutions, the development of a system of indicators to monitor the effectiveness of policies, and also allows for the formalization of the management process from the point of view of risks, control procedures and constant monitoring of results. Ukraine, being on the path of European integration and striving to achieve a standard of living characteristic of the EU, should actively implement policies that strengthen trust in state institutions and promote the development of human capital. The importance of implementing the level of well-being in Ukraine is determined not only by internal challenges, but also by global trends that stimulate states to achieve new levels of management efficiency and socio-economic progress.

It has been analyzed that the implementation of the level of well-being is an important step towards ensuring stability and prosperity in Ukraine, which will allow not only to raise the standard of living of the population, but also to ensure social cohesion, which is critically important for the recovery and development of the country in the face of global and internal challenges. Considering the provisions of the Constitution of Ukraine, which defines the country as a welfare state, the issue of creating and implementing a national level of well-being is extremely urgent. Today, we can safely assert the need to develop and implement approaches to the formation of recommended uniform requirements for the quality of life of Ukrainian residents.

It was found that in order to achieve real results, it is necessary to implement a systematic approach that would combine these initiatives into a national program. The creation of such an approach will help ensure stable development and increase the standard of living of Ukrainians, bringing Ukraine closer to European standards of quality of life, which is one of the country's strategic priorities. Socio-economic development actualizes the quality of life as a level of well-being based on material conditions, social well-being of people, ability to self-realization, ecological condition and safety of their places of residence, participation in public life.

Key words: *socio-economic development, society, mechanism, formation, state policy, level of well-being, implementation, strategy.*